

Møre og Romsdal
fylkeskommune

En tydelig medspiller

Arkeologisk rapport 2013:
Beiteråsen, del 2

Gnr 110, 111 og 130 i Tingvoll kommune

Anne Margrethe Scheffler

Innhold

Forord	5
1. Sammendrag.....	6
2. Bakgrunn og formål med undersøkelsen	7
3. Området.....	9
4. Tidligere funn.....	13
4.1 Automatisk fredete kulturminner.....	13
4.2 Nyere tids kulturminner	14
4.3 Løsfunn	14
5. Strategi og metode.....	16
5.1 Visuell overflateregistrering.....	16
5.2 Maskinell sjakting.....	16
5.3 Manuell prøvestikking	16
5.4 Strandlinjekurver	16
6. Undersøkelsen	18
6.1 Synlige strukturer.....	19
6.2 Prøvestikk.....	20
6.3 Sjakter	22
6.4 Dokumentasjon.....	23
7. Konklusjon	24
8. Litteraturliste	25

Forord

Et *kulturminne* er et spor etter menneskelig liv og virke i vårt fysiske miljø, for eksempel en bygning, en vei, et gravminne, en steinalderboplass, ei kokegrop eller et jernvinneanlegg. Det kan også være steder det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjoner til. Kulturminnene representerer både uerstattelige kilder til kunnskap om fortidige samfunn, og en ressurs for opplevelse og bruk – i dag og i fremtiden.

Kulturminner fra forhistorisk tid og middelalder (eldre enn 1537) er *automatisk fredet* i kraft av sin høye alder, jfr. Kulturminneloven § 4. Fra tida før skriftlige kilder, er de materielle levningene de eneste kildene til å forstå menneskene og det samfunnet de levde i.

Kulturminner fra nyere tid (yngre enn 1536) kan også ha høy verdi. Særlig verdifulle kulturminner kan bli *vedtaksfredet*, jfr. Kulturminneloven §§ 15 og 19. Alle typer kulturminner og kulturmiljø kan dessuten bli vernet som hensynssoner, jfr. Plan og bygningsloven § 11-8.

HOVEDPERIODE	UNDERPERIODER	¹⁴ C-ÅR (før nåtid)	KALENDERÅR
Eldre steinalder	Tidligmesolitikum	10000 – 8900 b.p.	9500 – 8000 f.Kr.
	Mellommесolitikum	8900 – 7500 b.p.	8000 – 6400 f.Kr.
	Senmesolitikum	7500 – 5200 b.p.	6400 – 4000 f.Kr.
Yngre steinalder	Tidligneolitikum	5200 – 4600 b.p.	4000 – 3300 f.Kr.
	Mellomneolitikum A	4600 – 4100 b.p.	3300 – 2600 f.Kr.
	Mellomneolitikum B	4100 – 3800 b.p.	2600 – 2300 f.Kr.
	Senneolitikum	3800 – 3500 b.p.	2300 – 1700 f.Kr.
Bronsealder	Eldre bronsealder	3500 – 2900 b.p.	1700 – 1100 f.Kr.
	Yngre bronsealder	2900 – 2440 b.p.	1100 – 500 f.Kr.
Eldre jernalder	Førromersk jernalder	2440 – 2010 b.p.	500 f.Kr. – 0
	Eldre romertid	2010 – 1840 b.p.	0 – 200 e.Kr.
	Yngre romertid	2010 – 1680 b.p.	200 – 400 e.Kr.
	Folkevandringstid	1680 – 1500 b.p.	400 – 570 e.Kr.
Yngre jernalder	Merovingertid	1500 – 1210 b.p.	570 – 800 e.Kr.
	Vikingtid	1210 – 1000 b.p.	800 – 1030 e.Kr.
Middelalder	Middelalder		1030 – 1536 e.Kr.
Nyere tid	Nyere tid		1537 e.Kr. –

Figur 1: Kronologiske perioder.

Da kun et fåtall av alle kulturminner er kjent, er kulturminneforvaltningen avhengig av arkeologiske registreringer for å kunne uttale seg til plansaker, jfr. Kulturminneloven § 9. Om en planlagt utbygging kommer i konflikt med automatisk fredete kulturminner, må tiltakshaver søke om dispensasjon fra lovverket. Ved en eventuell «frigivning» kan det bli satt som forutsetning at tiltakshaveren dekker utgiftene til nødvendige arkeologiske undersøkelser, jfr. Kulturminneloven § 10. På denne måten vil ikke kunnskapen om kulturminnene gå tapt, men bli dokumentert for fremtidige generasjoner.

1. Sammendrag

Denne arkeologiske undersøkelsen ble foretatt på Beiteråsen, gnr 110, 111 og 130, bnr flere, i Tingvoll kommune, i forbindelse med oppstart av reguleringsarbeid for området. Målet med reguleringsplanarbeidet er å legge til rette for etablering av ny barnehage og sikre tilkomsten til denne. Enkelte endringer av tidligere regulerte forretningsområder vil også inngå i arbeidet.

På senhøsten 2012 ble deler av reguleringsplanen registrert, det vil si området som var detaljregulert til barnehage (se Lundberg 2013). Fra tidligere var det kjent to gravrøyser i dette område, registrert i kulturminnedatabasen Askeladden med ID 145015. I forbindelse med registreringen 2012 ble det påvist 6 nye gravrøyser, hvorav 5 ligger inne i planområdet. Disse har Askeladden ID 145017.

Registreringsarbeidet for den gjenstående delen av reguleringsplanen ble utført av Anne Margrethe Scheffler (feltleder), Eivind M.F. Krag (feltassistent) og Frode Svendsen (feltassistent) i perioden 29.08.-03.09.13 Rapporten ble ferdigstilt 09.12.13. Totalt ble det brukt 7 dagsverk i felt og 2,5 dagsverk på etterarbeid. Gravemaskin ble benyttet til maskinell sjakting 02.09. Maskinfører var Ola Vegard Holmeide, og gravemaskinen hadde en skuffbredde på 120 cm.

Av metoder ble det benyttet visuell overflateregistrering, maskinell sjakting og manuell prøvestikking.

Det ble ikke påvist nye automatisk fredete kulturminner innenfor den delen av planområdet som ble undersøkt i forbindelse med denne registreringen og denne delen av planområdet er følgelig ikke i konflikt med automatisk fredete kulturminner.

Det ligger én SEFRAK-registrert bygning inne i planområdet, bolighuset på Bytås, 111/7 Denne har SEFRAK ID 1560 12 87, og skal være oppført en gang mellom 1875 og 1899.

2. Bakgrunn og formål med undersøkelsen

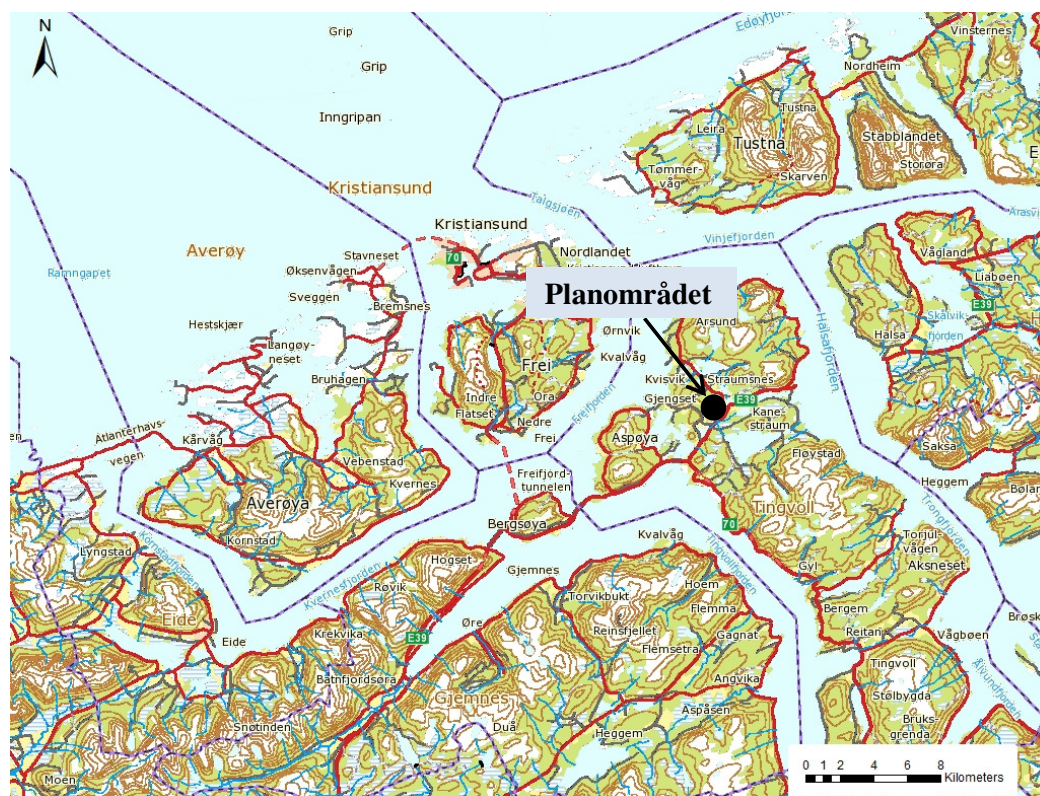
Bakgrunnen for denne arkeologiske registreringa er oppstart av reguleringsarbeid for Beiteråsen, gnr 110, 111 og 130, bnr flere, i Tingvoll kommune. Målet med reguleringsplanarbeidet er å legge til rette for etablering av ny barnehage og sikre tilkomsten til denne. Enkelte endringer av tidligere regulerte foretningsområder vil også inngå i arbeidet.

Før planarbeidet kunne godkjennes ble det stilt krav om arkeologisk registrering, med formål å undersøke forholdet mellom planområdet og eventuelle automatisk fredete kulturminner, jfr. § 9 i kulturminneloven av 9. juni 1978.

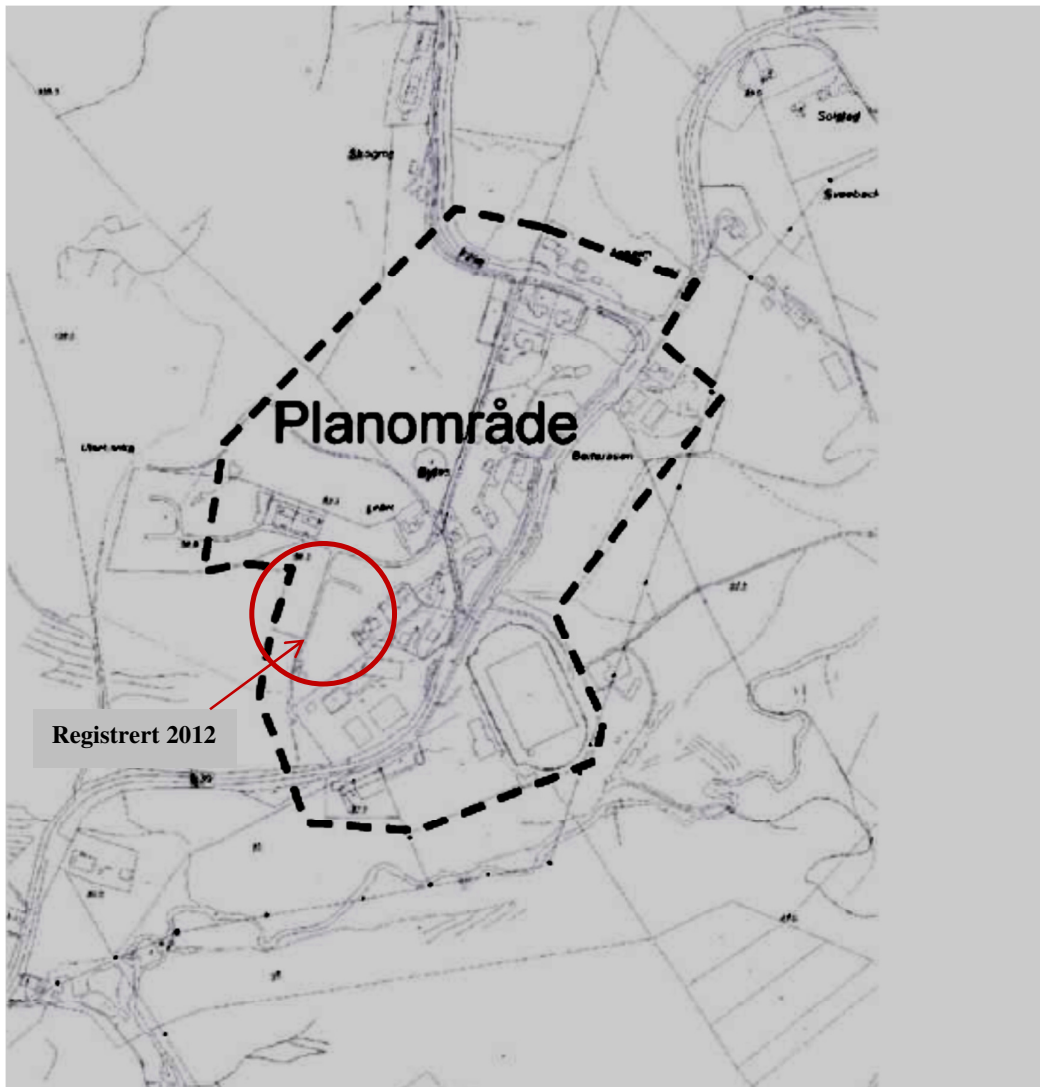
Inne i planområdet var det i utgangspunktet kjent to gravrøyser, målt inn som gravfelt med Askeladden ID 145015.

Etter ønske fra Tingvoll kommune ble den planlagte registreringen delt i to. På senhøsten 2012 ble området rundt den planlagte barnehagen registrert med den hensikt å avklare tiltaket i forhold til gravfeltets utstrekning. Den resterende delen av planområdet ble satt på vent til feltsesongen 2013. Det viste seg at gravfeltet var større enn først antatt og ytterligere seks gravrøyser ble registrert, Askeladden ID 145017. Den ene av de to røysene som allerede var kjent er imidlertid blitt fjernet/sterkt skadet i forbindelse med byggeaktivitet i området (Lundberg 2013).

Registreringen behandlet i denne rapporten er "del to" av undersøkelsene ved Beiteråsen og omfatter kun de resterende delene av reguleringsplanen. Arbeidet ble utført i månedsskiftet august/september 2013.

Figur 2: Oversiktskart med planområdet omtrentlig avmerket.

Figur 3: Plankart med regulert område inntegnet. Omrisset er noe større enn kartet vi fikk med oss ut i felt. Blant annet er dyrka marka på østsiden av E39, nord for idrettsbanen inkludert her, mens dette området var tatt ut av planen vi fikk med oss ut. Hentet fra sakspapirene. Området registrert senhøsten 2012 er merket med rød sirkel.

3. Området

Reguleringsplanen omfatter store deler av bebyggelsen rundt og nordøst for Straumsnes skole ved Beiteråsen i Tingvoll kommune.

Figur 4: Flyfoto av planområdet. Planområdets grenser er tegnet inn på frihånd av undertegnede og er derfor noe omtrentlige. Flyfoto hentet fra GISLink. Dessverre mangler målestokk.

Figur 5: Straumsnes skole, søndre del av planområdet, på nordsiden av E39 (i forgrunnen). Panorama tatt mot NV, perspektivet og sammensyningen er noe feil.

Gjennom planområdet går dagens E39. Veien skal imidlertid på sikt flyttes noe lenger mot vest. Helt sør i planområdet ligger skolen og idrettsanlegget. Vest for idrettsanlegget ligger det en større grusplass. Her har det visstnok tidligere stått noen bygninger, men det skal ha blitt ytret ønske lokalt om å flytte bussholdeplassen hit. Grusplassen er kraftig oppbygget og området utplanert. Dagens holdeplass ligger på østsiden av veien for skolen, ved idrettsbanen.

Figur 6: Idrettsanlegget øst for skolen. E39 i forgrunnen. Tatt mot SØ.

Figur 7: Grusplassen vest for idrettsanlegget. Det ble prøvestukket på en liten sadelrygg i skogholtet like nedenfor grusplassen, avmerket med pil. Panorama tatt mot V-SV.

Retten nord for skolen er det et gjengrodd parti, bevokst med skog og kratt. Det går i dag en grusvei igjennom dette området. Her ligger gravfeltet med gravrøysene, hvorav 6 av røysene ligger øst for veien, mens en ligger på vestsiden (for bilder av gravfeltet se Lundberg 2013, da vi var der var området så dekket av vegetasjon at det var umulig å ta informative bilder). Nord for gravfeltet er man i gang med å bygge ny barnehage.

Figur 8: Barnehagen under utbygging. Selve bygningen skal ligge til høyre for gravemaskinen. Panorama tatt mot N.

Det ligger en del bolighus i området rundt barnehagen og på nordøstsiden av skolen, ned mot E39. Den nordvestlige delen av planområdet omfatter bergkollen nord for den nye barnehagen og en lite skogsparti som strekker seg et stykke mot nord, ned mot et lite område med dyrka mark på sørsiden av fv 298. De østlige delene av skogen og jordet vil bli omregulert til boligformål. På østsiden av marka ligger dagens barnehage med tilhørende parkeringsplass.

Figur 9: Fra skogspartiet nordvest i planområdet. Panorama tatt mot S-SV.

Figur 10: Dyrka mark nordvest i planområdet. Det er kun den delen av marka som er brun (rammet av isbrann forrige vinter) som skal omreguleres. Det området som er grønt skal fremdeles være regulert til LNF-formål. Den røde bygningen midt i bilde er dagens barnehage. Arkeolog Frode Svendsen undersøker undergrunnen med sonderingsbør til høyre i bildet. Panorama tatt mot Ø, perspektivet er noe feil.

Den nordligste delen av planområdet omfatter et lite gårdsbruk/tidligere næringseiendom, like nord for fylkesveien. På motstående side av veien ligger det en ruin av en matbutikk. Like sør for krysset hvor fv 298 møter E39 omfatter planområdet et gammelt nedlagt sagbruk. Vest-sørvest for sagbruket, på motsatt side av E39, ligger det et lite gårdstun, med en liten jordteig, i planen omregulert til boligformål.

Figur 11: På østsiden av E39, nord i planområdet, ligger et gammelt nedlagt sagbruk. Panorama tatt mot SØ, sammensyningen er litt feil.

Figur 12: På vestsiden av E39, sør for dagens barnehage og nordøst for Straumsnes skole ligger et lite gårdstun. Den lille jordteigen vest-nordvest for låven (det sjaktede området) skal omreguleres til boligformål. Tatt mot SV etter sjaktingen.

4. Tidligere funn

4.1 Automatisk fredete kulturminner

En oversikt over fredete kulturminner er å finne på www.kulturminnesok.no, eller som wms-tjeneste i andre nettportaler (f.eks. www.gislink.no, www.kulturminneatlas.no)

Fra tidligere er det kjent to gravrøyser inne i planområdet, like sør for den nye barnehagen (under oppføring august 2013) i området ovenfor/nord for Straumsnes skole. I forbindelse med registreringen som ble utført senhøsten 2012 ble det funnet seks nye røyser i samme område, mens det ble konstatert at den ene av de to kjente røysene er blitt fjernet/ødelagt av byggeaktivitet. Gravfeltet består dermed per dags dato av i alt sju røyser og ligger inne i kulturminnedatabasen Askeladden med ID 145015 (de opprinnelige to røysene, hvorav den ene nå er fjernet/ødelagt) og 145017 (de seks røysene registrert i 2012)(se forøvrig Lundberg 2013).

Gravfeltet er omlag 100x100 m stort, og ligger i svakt skrånende terreng. Tar man bort vegetasjon og moderne bebyggelse, har det vært god utsyn, spesielt mot sør og øst, men også vest. Feltet er i dag nærmest fullstendig omkranset av bebyggelse. I sør ligger Straumsnes skole, mot nord den nevnte barnehagen, mens det i øst er boligbebyggelse. Mot vest blir terrenget myrlendt, og registrator konkluderte med i 2012 at feltet ikke strekker seg lenger vest. Gjennom gravfeltet går det i dag en vei i retning nord-sør, opp fra skolen. Det er ikke blitt tatt ut prøver fra røysene og de er ikke blitt radiologisk datert (Lundberg 2013).

Området er svært gjengrodd og alle røysene er fullstendig dekket av vegetasjon. Da vi var der i månedsskiftet august/september var det svært vanskelig å orientere seg. Røysene var særdeles lite synlig og den pedagogiske verdien av dem deretter lav. Et skjøtselssamarbeid mellom fylkeskommunen, Tingvoll kommune og Straumsnes skole kunne ha vært et svært positivt tiltak for å bøte på dette. Gjennom slike prosjekt får ikke bare elevene kunnskap, men også eierskap til kulturminnene og det kan bidra til å skape interesse for fortida. Slikt formidlingsarbeid kan være med på å skape gode holdninger og sikre at kulturminner blir ivaretatt på en god en måte.

Figur 13: I planområdet er det kjent et gravfelt med i alt 7 gravrøyser, avmerket med ID 145015 og 145017. Kartutsnitt hentet fra Askeladden. Dessverre mangler målestokk.

I tillegg til gravfeltet er det kjent flere automatisk fredete kulturminner i område, jfr figur 13. ID 95422 og 145013 er steder med gravrøyser, mens ID 95448, 130145 og 130158 viser til funn fra steinalderen. ID 145010 er merket med en grå sirkel, noe som betyr at vernestatus er uavklart. Kulturminnet er tolket å være en smieplass, men dateringen er noe usikker, trolig er den etter-reformatorisk.

4.2 Nyere tids kulturminner

En oversikt over en del verneverdige bygninger og andre byggverk fra nyere tid er å finne i det såkalte SEFRAK-registeret. Dette er tilgjengelig som wms-tjeneste, blant annet på www.gislink.no og www.kulturminneatlas.no.

Det ligger én SEFRAK-registrert bygning inne i planområdet, bolighuset på Bytås, 111/7. Denne har SEFRAK ID 1560 12 87, og skal være oppført en gang mellom 1875 og 1899.

Figur 14: Det hvite huset midt i bildet ligger inne i SEFRAK-registeret med ID 1560 12 87, bolighus oppført mellom 1875 og 1899. Tatt mot NØ.

4.3 Løsfunn

En oversikt over gjenstander som er innlevert til museum er tilgjengelig på www.unimus.no/arkeologi. En del av disse er også kartfestet og fotografert.

Det skal ikke ha blitt innlevert løsfunn fra planområdet. Det er imidlertid kommet inn mange gjenstander fra gårder i nærheten, se kart under. Både på Høgås, Strømsvåg og Ulset er det blitt gjort funn fra steinalder.

Figur 15: Kart som viser på hvilke gårder det er blitt gjort gjenstandsfunn. Hentet fra: <http://www.unimus.no/arkeologi/#/mapView?county=M%C3%B8re%20og%20Romsdal&muni=Tingvoll&coordinates=yes&sortBy=artifact>

Figur 16: Hakke funnet på Strømsvåg, T12342. Hentet fra: <http://www.unimus.no/arkeologi/#/detailsView?search=T12342>

5. Strategi og metode

Strategi og metode ble valgt ut fra terreng, arealbruk og vegetasjon i området. Vanlige undersøkelsesmetoder er som følgende:

5.1 Visuell overflateregistrering

Metoden innebærer at markoverflaten blir registrert for å påvise funn av tufter, gravminner, dyrkingsspor o.s.v. Grunnen blir sondert ved hjelp av sonderingsbor, en ca 1 meter lang metallstang der det er frest ut et spor som gjør det mulig å ta ut en profil av grunnen der en stikker. Ved mulige funn blir det gjerne åpnet en sjakt eller et prøvestikk for å påvise ildsteder, gulvnivå, dyrkingslag eller lignende, avgrense kulturminnene, og eventuelt ta ut kullprøver for datering.

5.2 Maskinell sjakting

Metoden innebærer at en benytter gravemaskin med flatt graveskjær/pusseskjær til forsiktig å skrape av det øverste matjordlaget. Spor etter blant annet ildsteder og stolpehull etter hus er ofte synlige rett i overkant av den sterile overgrunnen under. Sjaktene har en bredde på ca 3 meter. Ved undersøkelse av større områder blir sjaktene lagt parallelt, med innbyrdes avstand på ca 10-15 meter.

5.3 Manuell prøvestikking

Metoden innebærer at en bruker spade og fjerner torva i et ca 40 x 40 cm stort område. Massene blir gravd opp mekanisk, bømte for bømte, og såldet i såld med 4 mm maskevidde. Såldingen fjerner jord, sand o.l. og gjør det mulig å påvise steinredskaper som økser og pilspisser, eller avfall fra tilverking av slike, som for eksempel flintavslag. Uttaksstedet for hvert bømmelag blir markert i profilen for hvert bømmelag, for eventuelt å kunne relatere funn til riktig jordlag. Både positive og negative prøvestikk blir kartfestet, for slik å kunne avgrense eventuelle lokaliteter.

Manuell prøvestikking benyttes også for å påvise eldre dyrkningslag i områder hvor det av ulike årsaker ikke er aktuelt å bruke gravemaskin, for eksempel i områder tilknyttet sætre. Metoden brukes også i forbindelse med undersøkning av kullgroper, kullmiler, tjæremiler og lignende kulturminner. I disse tilfellene er det imidlertid ikke nødvendig å sålde massene.

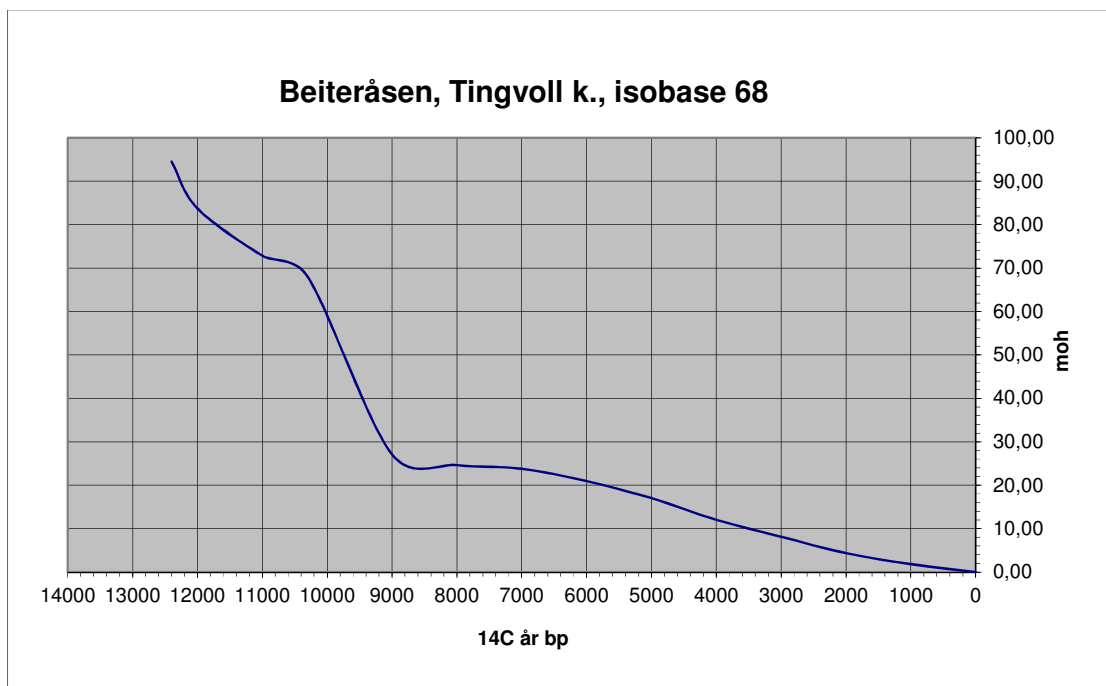
5.4 Strandlinjekurver

Et annet hjelpemiddel som benyttes i forbindelse med arkeologiske registreringer er strandlinjekurver.

Som følge av havstigning (transgresjon) og landheving (regresjon) har havnivået endret seg gjennom hele forhistorien. Da isen begynte å smelte etter siste istid steg havet relativt raskt, men samtidig begynte også landet å heve seg på grunn av mindre trykk fra isen. Resultatet ble en påfølgende regresjon. I Møre og Romsdal ligger de førhistoriske strandlinjene derfor generelt høyere enn dagens havnivå, men utviklingen er forskjellig fra område til område.

David Simpson ved Bergen museum har utarbeidet et program som gjør det mulig å skrive ut lokale strandforskyvingsdiagram. Kurvene er basert på arbeid av Stein Bondevik, John Inge Svendsen og Jan Mangerud fra 1998.

Om en forutsetter at fangstfolk i steinalderen bosatte seg nær sjøen, kan lokale strandlinjekurver både benyttes til å vurdere funnpotensial i et område og til å datere eventuelle funn.

Figur 17: Strandlinjekurve for Beiteråsen, etter skjema utarbeidet av David N. Simpson, mars 2001 (jfr. Svendsen & Mangerud 1987, Bondevik, Svendsen og Mangerud 1998).

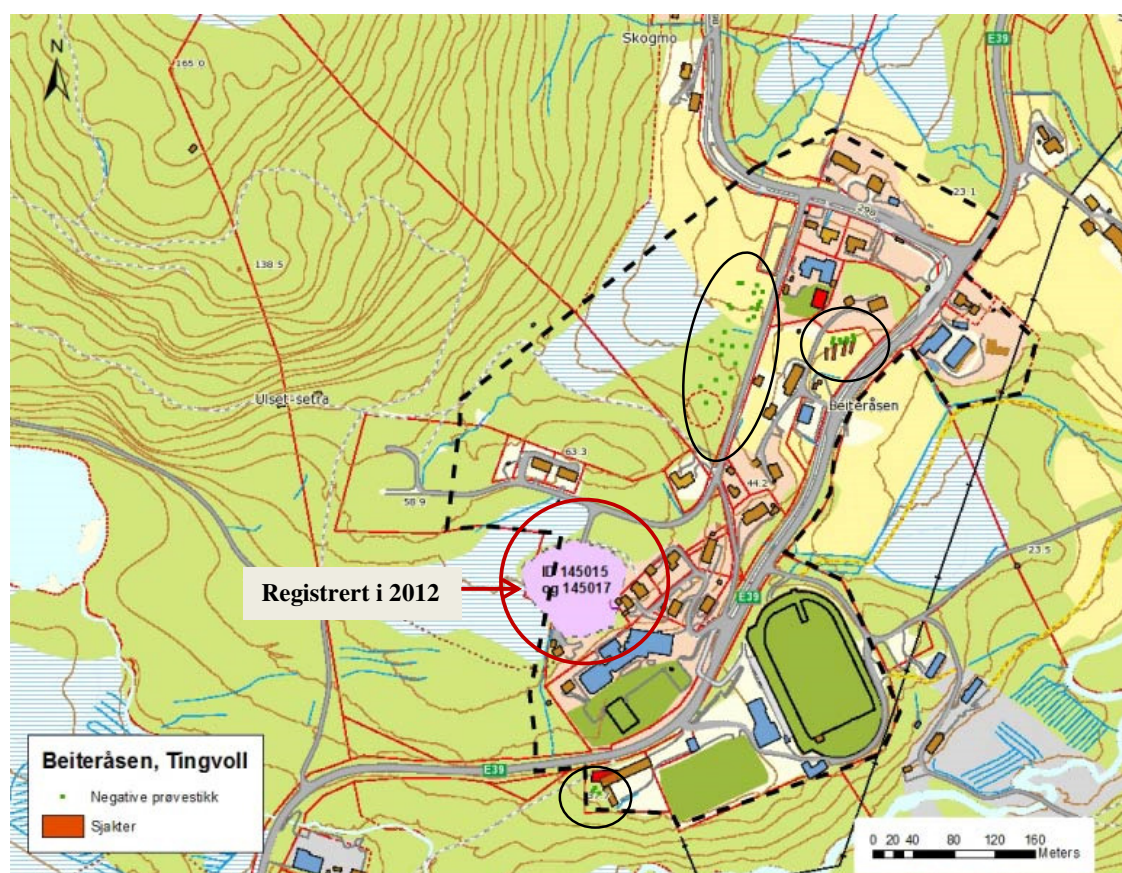
6. Undersøkelsen

Registreringsarbeidet ble utført av Anne Margrethe Scheffler (feltleder), Eivind M.F. Krag (feltassistent) og Frode Svendsen (feltassistent) i perioden 29.08.-03.09.13. Totalt ble det brukt 7 dagsverk i felt.

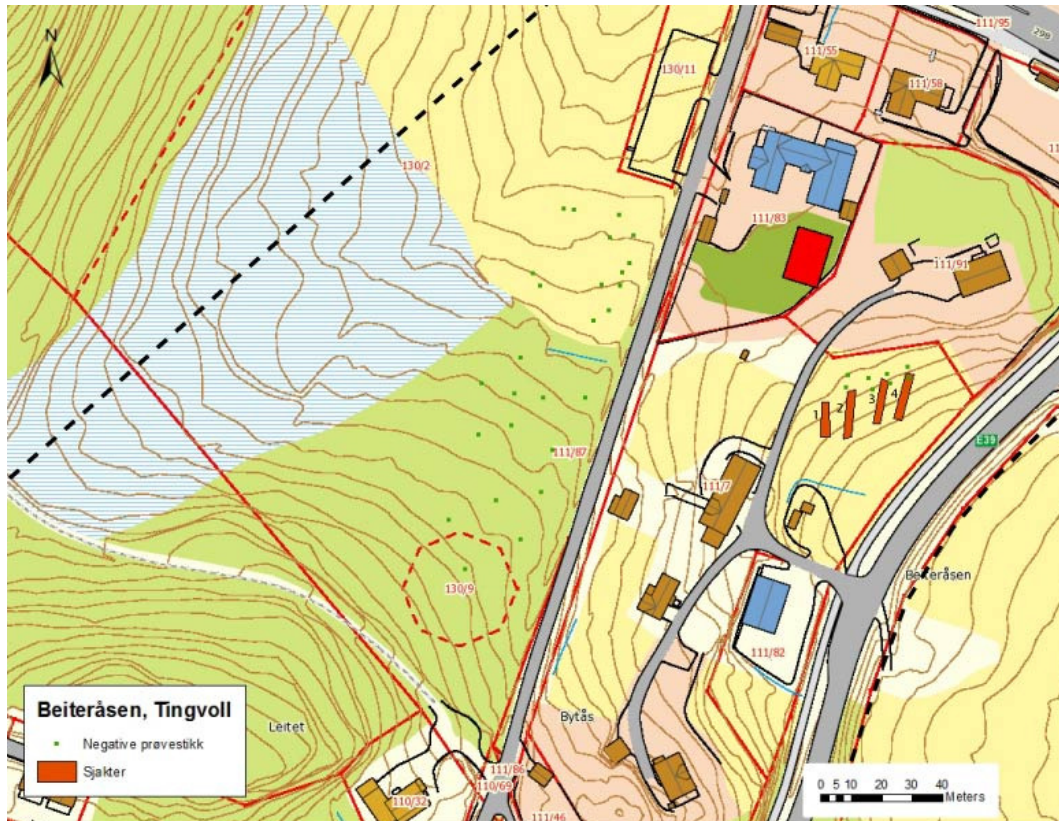
Det var kun de resterende delene av reguleringsplanen som ble undersøkt, området som ble registrert i 2012 ble ikke gått over på nytt.

Av metoder ble det benyttet visuell overflateregistrering, maskinell sjakting og manuell prøvestikking. Prøvestikking og sjakting ble hovedsakelig utført i områder regulert til annet formål enn nåværende bruk.

Det ble ikke registrert automatisk fredete kulturminner innenfor den delen av planområdet som ble undersøkt.

Figur 18: Oversiktskart over planområdet med innmålte prøvestikk og sjakter. Planområdets grense er omtrentlig avmerket av undertegnede på frihånd med svart, stiplet strek. Området som ble registrert i 2012 er avmerket med rød sirkel. Områder som ble prøvestukket og sjaktet i forbindelse med denne registreringen er avmerket med svarte sirkler.

Figur 19: Kart over undersøkt område nord i planområdet med innmålte prøvestikk og sjakter. Plangrensen er omtrentlig avmerket på frihånd av undertegnede med svart, stiplet strek.

6.1 Synlige strukturer

Hele området ble i første omgang befart med tanke på eventuelle synlige kulturminner, samt å lokalisere flater med mulig potensial for funn fra steinbrukende tid. Det ble ikke påvist nye automatisk fredete kulturminner innenfor den delen av planområdet som omfattes av denne registreringen (se for øvrig kap. 4.1).

Vi fant mange gapahuklignende konstruksjoner innenfor planområdet så friarealene brukes tydeligvis mye av barna i området.

Figur 20: Vi fant mange mer eller mindre tilsvarende konstruksjoner inne i planområdet, så det er tydlige at det lekes mye inne i friarealene. Tatt mot SV.

6.2 Prøvestikk

Det ble totalt gravd 37 prøvestikk innenfor planområdet, fordelt på fire områder. Alle prøvestikkene var negative og det ble ikke påvist automatisk fredete kulturminner. Ingen av flatene utmerket seg med spesielt stort potensial for funn fra steinbrukende tid, men de var av en slik karakter at de likevel burde undersøkes.

Under befaringen ble imidlertid flere flater vurdert for prøvestikking. Ved bolighuset på eiendommen gbnr 111/46 ligger det delvis inne i hagen og delvis utenfor en liten sadelrygg. Denne ble ikke prøvestukket da mesteparten av flaten lå inne i en hage. Det ble generelt ikke prøvestukket i hager eller tett på boligbebyggelse og det ble heller ikke prøvestukket innenfor barnehagens gjerder. Det ble vurdert å prøvestikke på små teiger med mer eller mindre brakkmark øst og vest for småbruket/næringseiendommen helt nord i planområdet, på nordsiden av fv 298. Flatene ble imidlertid vurdert å ha lavt potensial for funn fra steinbrukende tid, samtidig som det kunne virke som om det var utplanert/tilført masser, spesielt området nærmest krysset.

Jordene ble prioritert prøvestukket for å klargjøre dem før en eventuell sjakting. På jordet til gården Bytås, gbnr 111/7, nordvest i planområdet, ble det i alt gravd 8 prøvestikk, hvorav alle var negative. Disse ble gravd på et litt flatere parti på toppen av jordet (mot nord)(se figur 19 og 21). Området virket i utgangspunktet litt utplanert, noe som ble bekreftet både gjennom prøvestikking og sjakting. I den øverste rekka med prøvestikk ble det påvist leire rett under matjorda, mens undergrunnen var noe bedre i andre rekke, med rødbrun sandgrus under et ca 20 cm tykt matjordslag.

Figur 21: Jordet på gbnr 111/7 før prøvestikking og sjakting. På det litt flatere partiet nedfor hagen til venstre i bildet ble det i alt gravd 8 prøvestikk, hvorav alle var negative (markert med svart sirkel). Panorama tatt mot N

På jordet vest for den eksisterende barnehagen, gbnr 130/2 ble det i alt gravd 13 prøvestikk, hvorav alle var negative. Flaten har god utsyn mot nord-nordøst, samt en mulig naturhavn i samme retning. Under prøvestikkingen fikk vi inntrykk av at jordet måtte være dyrket opp i nyere tid, noe som senere ble bekreftet av driveren av jorda. På markoverflaten var det i tillegg synlig brede dreneringsgrøfter, grøfter som driver mente i sin tid hadde blitt gravd med maskin. Undergrunnen varierte mye fra prøvestikk til prøvestikk, og bar tydelig preg av omroting.

Figur 22: Fra prøvestikkingen av jordet til gbnr 130/2. Mange av dreneringsgrøftene var godt synlige på overflaten og det ble tydelig under prøvestikkingen at området måtte være dyrket opp i nyere tid. Deler av marka ble skadet av isbrann forrige vinter og er derfor brun og viss. Panorama tatt mot NV.

I bakkant av jordet strekker det seg et skogsområde mot sør, opp mot bergkollen som ligger like nord for den nye barnehagen. Inne i skogen ble det i alt gravd 13 prøvestikk, hvorav alle var negative. Området er en forlengelse av jordet, og har hatt tilsvarende utsyn og tilgang til naturhavner. Undergrunnen virket i stor grad å være uforstyrret, med unntak av en bred dreneringsgrøft mellom jordet og skogen, og noen brede og dype dreneringsgrøfter i nordvestre del av skogsområdet.

Figur 23: Fra prøvestukket område i skogholtet sør for jordet på gbnr 130/2. Panorama tatt mot N.

Det ble også gravd 3 prøvestikk på en liten flate helt sør i planområdet, like nedenfor den store grusplassen vest for idrettsbanen (se figur 7). Prøvestikkene ble gravd på en liten sadelrygg, men undergrunnen besto i stor grad av forvittra berg og har ikke utgjort en spesielt godt egnet boflate. Alle prøvestikkene var negative.

Massene fra alle prøvestikkene ble såldet i såld med 4 mm maskevidde og så langt det praktisk lot seg gjøre ble det benyttet vannsålding.

6.3 Sjakter

Gravemaskin ble benyttet til maskinell sjakting 02.09. Maskinfører var Ola Vegard Holmeide, og gravemaskinen hadde en skuffbredde på 120 cm.

Det ble sjaktet kun på ett jorde, Bytås, gbnr 111/7, en liten svakt skrånende slåtteteig på vestsiden av E39, nord i planområdet. Øvre/nordre del av jordet, det flateste partiet, ble prøvestykket før sjakting, se kap. 6.2. I alt ble det åpnet 4 sjakter her. Inntrykket fra prøvestykket, om at den øvre/nordre delen av jordet var noe utplanert ble bekreftet under sjaktingen. Undergrunnen besto av rødbrun sandgrus, i sjakt 1 nærmest tilførsels-/gårdsveien var det mye stein. Bortsett fra utplaneringen, virket jordet stort sett å være uforstyrret, men med mindre omrota partier og enkelte dreneringsgrøfter. Det ble ikke påvist strukturer og det var ingen antydning til eldre dyrkningslag i bunn av matjorda. Alle sjaktene var negative.

Figur 24: Jordet på Bytås, gbnr 111/7 etter sjakting (for bilde av jorde før sjakting, se figur 21). Panorama tatt mot SV.

Figur 25 (til venstre): Sjakt 1. Undergrunnen var betydelig mer steinete her enn på resten av jordet. Tatt mot S. Figur 26 (til høyre): Sjakt 4. Nordre del av jordet var tydelig utplanert, noe som vist seg som et lyst, leireaktigt parti på toppen av sjaktene (ikke så tydelig i sjakt 1), i forkant på bildet. Ved det mørke partiet ca midt i sjakta går det en dreneringsgrøft. Tilsvarende grøft ble påvist i nedkant av sjakta (ikke så godt synlig på dette bildet). Tatt mot S.

Sjakt 1	Negativ
Mål	2,5x9 m
Orientering	N-S
Dybde matjord	Ca 20-25 cm
Undergrunn	Mye stein, litt omrota
Strukturer	Ingen
Beskrivelse/ kommentarer	Utplanert i nordre ende.

Sjakt 2	Negativ
Mål	2,5x13 m
Orientering	N-S
Dybde matjord	Ca 20 cm
Undergrunn	Rødbrun sandgrus, litt omrota
Strukturer	Ingen
Beskrivelse/ kommentarer	Undergrunnen virker litt omrota i øvre og nedre del, men er tilsynelatende uforstyrret midt på.

Sjakt 3	Negativ
Mål	2,5x12 m
Orientering	Tilnærmet N-S
Dybde matjord	Ca 20 cm
Undergrunn	Rødbrun sandgrus
Strukturer	Ingen
Beskrivelse/ kommentarer	En grøft på tvers av sjakta i søndre ende. Utplanert i nordre ende

Sjakt 4	Negativ
Mål	2,5x13 m
Orientering	N-NØ-S-SV
Dybde matjord	Ca 20 cm
Undergrunn	Rødbrun sand
Strukturer	Ingen
Beskrivelse/ kommentarer	To grøfter på tvers i sjakta. Utplanert i nordre ende.

Figur 27-30: Sjaktbeskrivelser, sjakt 1-4.

Sjaktning ble vurdert på jordet vest for den allerede eksisterende barnehagen, gbnr 130/2. Inntrykket etter prøvestikkingen var imidlertid at jordet måtte være dyrket opp i relativt nyere tid og at det måtte være gravd mange dreneringsgrøfter på teigen. Det siste var også godt synlig på overflaten. Dette ble bekreftet av driveren av jorda, som var innom en av dagene. Han kunne fortelle at jordet var relativt nytt og dreneringsgrøftene var dype, kraftige og gravd med maskin. Det ble derfor vurdert som lite hensiktsmessig å undersøke jordet ved bruk av maskinell sjaktning.

6.4 Dokumentasjon

Alle sjakter og prøvestikk ble fotografert og kartfestet av undertegnede, Eivind M. F. Krag og Frode Svendsen i felt ved bruk av PDA med innebygd GPS. Innmålingene er bearbeidet i etterkant av undertegnede ved hjelp av ArcMap.

Det ble ikke tatt ut prøvemateriale, hverken kullprøver eller botaniske prøver.

7. Konklusjon

Hele planområdet er gjennom undersøkelsene i 2012 og 2013 registrert jfr. Kulturminneloven § 9 Av metoder ble det benyttet visuell overflateregistrering, maskinell sjakting og manuell prøvestikking.

Dette års undersøkelser resulterte *ikke* i funn av nye automatisk fredete kulturminner, men i forbindelse med registreringen i 2012 ble det funnet seks gravrøyser i området ved to tidligere kjente gravrøyser (se Lundberg 2013). Disse er registrert i den nasjonale kulturminnedatabasen Askeladden, med ID 145015 og 145017, og er tilgjengelige for publikum som wms-tjeneste og via nettstedet www.kulturminnesok.no.

Den delen av reguleringsplanen som ble undersøkt i forbindelse med dette års registrering er ikke i konflikt med automatisk fredete kulturminner.

Det ligger én SEFRAK-registrert bygning inne i planområdet, bolighuset på Bytås, 111/7 Denne har SEFRAK ID 1560 12 87, og skal være oppført en gang mellom 1875 og 1899.

8. Litteraturliste

Bondevik, S., J. I. Svendsen & J. Mangerud 1998: Distinction between the Storegga tsunami and the Holocene marine Transgression in the coastal basin deposits of western Norway, *Journal of Quaternary Science*, 13(6): 529-537.

GISLink karttjeneste: <http://www.gislink.no/gislink/index.jsp>

Lundberg, B. 2013: *Arkeologisk rapport 2013. Beiteråsen. Ulset, gbnr. 110/1, 110/4, 110/57, 110/69 i Tingvoll kommune.* Upubl. rapport. Møre og Romsdal fylkeskommune.

Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden: <http://askeladden.ra.no>

Simpson, D. N. 2001: Excel spreadsheet prepared March 2001

Svendsen, J. I & J. Mangerud 1987: Late Weichselian and Holocene sea-level history for a cross-section of Western Norway, *Journal of Quaternary Science*, 2:113-132.

Universitetsmuseenes arkeologiske gjenstandsamlinger: <http://www.unimus.no/arkeologi>